Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (četrti senat)

z dne 3. decembra 2015*

„Predhodno odločanje — Samozaposleni trgovski zastopniki — Direktiva 86/653/EGS — Člen 17(2) — Naročiteljeva odpoved pogodbe o trgovskem zastopanju — Nadomestilo zastopniku — Prepoved kumuliranja sistemov nadomestila za stranke in odškodnine — Pravica zastopnika do odškodnine, poleg nadomestila za stranke — Pogoji“

V zadevi C-338/14,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo cour d’appel de Bruxelles (pritožbeno sodišče v Bruslju, Belgija) z odločbo z dne 27. junija 2014, ki je prispela na Sodišče 14. julija 2014, v postopku

Quenon K. SPRL

proti

Beobank SA, nekdanja Citibank Belgium SA,

Metlife Insurance SA, nekdanja Citilife SA,

SODIŠČE (četrti senat),

v sestavi L. Bay Larsen, predsednik tretjega senata, v funkciji predsednika četrtega senata, J. Malenovský, M. Safjan, sodnika, A. Prechal in K. Jürimäe (poročevalka), sodnici,

generalni pravobranilec: N. Wahl,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

— za Quenon K. SPRL P. Demolin in M. Rigo, odvetnika,

— za Beobank SA A. de Schoutheete in A. Viggria, odvetnika,

— za belgijsko vlado M. Jacobs, agentka,

— za nemško vlado T. Henze in J. Kemper, agenta,

— za Evropsko komisijo J. Hottiaux in E. Montaguti, agentki,

* Jezik postopka: francoščina.

po predstavitvi sklepnih predlogov generalnega pravobranilca na obravnavi 16. julija 2015

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 17(2) Direktive Sveta z dne 18. decembra 1986 o usklajevanju zakonodaje držav članic o samozaposlenih trgovskih zastopnikih (86/653/EGS) (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 6, zvezek 1, str. 177, v nadaljevanju: Direktiva).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Quenon K. SPRL (v nadaljevanju: Quenon) na eni strani in družbama Beobank SA, prej Citibank Belgium SA (v nadaljevanju: Citibank), in Metlife Insurance SA, prej Citilife SA (v nadaljevanju: Citilife), na drugi zaradi plačila nadomestila in odškodnine, ki ju je družba Quenon zahtevala, ker sta ji zadnjenavedeni družbi odpovedali pogodbo o trgovskem zastopanju.

Pravni okvir

Pravo Unije

3 V drugi in tretji uvodni izjavi Direktive je navedeno:

„ker razlike v nacionalnih zakonodajah glede trgovskega zastopanja občutno vplivajo na pogoje konkurence in na opravljanje poklica znotraj Skupnosti ter škodujejo stopnji varnosti trgovskih zastopnikov v njihovih odnosih z naročiteljem, pa tudi varnosti pri sklepanju trgovskih poslov; ker te razlike otežujejo sklepanje in izvajanje pogodb o trgovskem zastopanju med naročiteljem in trgovskim zastopnikom, ki imata sedež v različnih državah članicah;

ker mora blagovna menjava med državami članicami potekati pod pogoji, ki ustrezajo tistim v notranjem trgu in to zahteva približevanje pravnih sistemov držav članic v takšnem obsegu, ki zagotavlja dobro delovanje skupnega trga; ker celo enotne kolizijske norme na področju trgovskega zastopanja ne odpravljajo zgoraj navedenih pomanjkljivosti in zato ne dovoljujejo opustitve predlaganega usklajevanja“.

4 Člen 1 Direktive določa:

„1. Usklajevalni ukrepi, ki jih predpisuje ta direktiva, se nanašajo na zakone in druge predpise držav članic, ki urejajo pravna razmerja med trgovskimi zastopniki in njihovimi naročitelji.

2. V skladu s to direktivo je ‚trgovski zastopnik‘ tisti, ki ima kot samozaposleni posrednik trajno pooblastilo za posredovanje pri prodaji ali nakupu izdelkov za drugo osebo, v nadaljevanju ‚naročitelj‘, ali za posredovanje in sklepanje poslov v imenu naročitelja in za njegov račun.

[…]“

5 Člen 17 od (1) do (3) Direktive določa:

„1. Države članice sprejmejo potrebne ukrepe, s katerimi trgovskemu zastopniku po prenehanju veljavnosti pogodbe o trgovskem zastopanju zagotovijo nadomestilo v skladu z odstavkom 2 ali odškodnino v skladu z odstavkom 3.

2. (a) Trgovski zastopnik ima pravico do nadomestila, če in kolikor:

— je naročitelju priskrbel nove stranke ali razširil poslovne stike [občutno povečal posle] z obstoječimi strankami in naročitelj še uživa velike prednosti v poslih [ima znatne koristi iz poslov] s temi strankami in

— je plačilo tega nadomestila ob upoštevanju vseh okoliščin ustrezno, predvsem glede provizije, za katero je trgovski zastopnik prikrajšan in ki izhaja iz poslov s temi strankami. […]

(b) znesek nadomestila ne more presegati višine, ki ustreza letnemu nadomestilu, izračunanemu na podlagi letnega povprečja plačil, ki jih je trgovski zastopnik prejemal zadnjih pet let, in če se pogodba sklene za manj kakor pet let, se nadomestilo izračuna glede na povprečje tega obdobja;

(c) odobritev tega nadomestila trgovskemu zastopniku ne preprečuje uveljavljanja odškodnine.

3. Trgovski zastopnik ima pravico do odškodnine za nastalo škodo zaradi prenehanja pogodbenega razmerja z naročiteljem.

Ta odškodnina se nanaša na prenehanje pogodbenega razmerja in vključuje okoliščine:

— ki trgovskemu zastopniku onemogočajo prejemanje provizije, do katere bi bil pri normalnem izvajanju pogodbe upravičen, in naročitelju zagotavljajo pomembne prednosti, povezane z dejavnostjo trgovskega zastopnika,

— ki trgovskemu zastopniku niso omogočili amortizacije stroškov in izdatkov, povzročenih z izvajanjem pogodbe na priporočilo naročitelja.“

Belgijsko pravo

6 Namen zakona o trgovskem zastopanju z dne 13. aprila 1995 (*Moniteur belge* z dne 2. junija 1995, str. 15621, v nadaljevanju: zakon iz leta 1995) je prenos Direktive v belgijsko pravo. Člen 20 tega zakona določa:

„Po prenehanju pogodbe ima trgovski zastopnik pravico do odpravnine, če je naročitelju priskrbel nove stranke ali občutno povečal posle z obstoječimi strankami in ima naročitelj še naprej znatne koristi iz poslov s temi strankami.

Če pogodba vsebuje konkurenčno klavzulo, se šteje, da ima naročitelj znatne koristi, razen če se dokaže drugače.

Znesek odpravnine se določi ob upoštevanju obsega razširitve poslovnih stikov in pridobljenih strank.

Odpravnina ne sme presegati zneska enoletnega plačila, izračunanega na podlagi povprečja zadnjih petih let, ali če je pogodba trajala manj kot pet let, na podlagi povprečja preteklih let. […]“

7 Člen 21 zakona iz leta 1995 določa:

„Če ima trgovski zastopnik pravico do odpravnine iz člena 20 in znesek te odpravnine nastale škode ne pokriva v celoti, lahko trgovski zastopnik poleg te odpravnine prejme odškodnino v višini razlike med zneskom škode, ki mu je dejansko nastala, in zneskom omenjene odpravnine, vendar le, če lahko dokaže dejanski obseg zatrjevane škode.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

8 Družba Quenon, ki je bila ustanovljena z namenom nadaljnjega opravljanja dejavnosti K. Quenona, je delovala kot trgovski zastopnik družbe Citibank in zavarovalni zastopnik družbe Citilife od 1. decembra 1997 na podlagi dveh pogodb o zastopanju. Bančne in zavarovalniške dejavnosti so bile združene v samo eni agenciji, družba Quenon pa je plačilo prejemala izključno v obliki provizij, ki sta jih plačevali družba Citibank za prodajo bančnih produktov in družba Citilife za prodajo zavarovalnih produktov.

9 Družba Citibank je 9. januarja 2004 pogodbo o trgovskem zastopanju z družbo Quenon odpovedala brez navedbe razlogov in družbi Quenon plačala odškodnino zaradi odpovedi pogodbe v višini 95.268,30 EUR in odpravnino v višini 203.326,80 EUR. Družba Citibank je družbi Quenon prepovedala, da jo še naprej zastopa ter uporablja njeno ime in znamko. Od tega datuma družba Quenon ni imela več dostopa do računalniškega programa, ki ji je omogočal upravljanje portfelja zavarovalnih produktov družbe Citilife. Po navedbah družbe Quenon ji je zato *de facto* bilo onemogočeno izvajanje pogodbe o zavarovalnem zastopanju.

10 Družba Quenon je 20. decembra 2004 pri Tribunal de commerce de Bruxelles (gospodarsko sodišče v Bruslju) vložila tožbo proti družbama Citibank in Citilife in predlagala, naj se jima posamično ali solidarno naloži, da ji plačata nadomestilo namesto odpovednega roka in odpravnino zaradi odpovedi pogodbe o zavarovalnem zastopanju, dodatno odškodnino in provizije za posle, sklenjene po prenehanju te pogodbe o zastopanju.

11 Ker je bila tožba družbe Quenon zavrnjena s sodbo z dne 8. julija 2009, je ta pri predložitvenem sodišču vložila pritožbo, pri čemer je spremenila zneske, ki jih je zahtevala na prvi stopnji.

12 Iz predložitvene odločbe je razvidno, da družba Quenon v utemeljitev pritožbe navaja, da znesek odpravnine, ki ji jo je družba Citibank plačala zaradi odpovedi pogodbe o trgovskem zastopanju za bančne posle, ni zadosten. Meni, da je treba na podlagi člena 21 zakona iz leta 1995 upoštevati nadomestilo namesto odpovednega roka in odpravnino, ki sta ji dolgovana zaradi *de facto* odpovedi pogodbe o zavarovalnem zastopanju in celotne škode, ki ji je nastala.

13 Nasprotni stranki v postopku v glavni stvari trdita, da je ta nacionalna določba, kot jo razlaga družba Quenon, v nasprotju z Direktivo, ker ta državam članicam ne dovoljuje kumulacije dveh sistemov za nadomestilo, in sicer sistema nadomestila za stranke in sistema odškodnine.

14 V teh okoliščinah je Cour d'appel de Bruxelles (pritožbeno sodišče v Bruslju) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 17 Direktive razlagati tako, da ta nacionalnemu zakonodajalcu dovoljuje, da določi, da je ob prenehanju veljavnosti pogodbe trgovski zastopnik upravičen do nadomestila za stranke, katerega višina ne sme presegati zneska enoletnega plačila, in, če znesek tega nadomestila dejansko nastale škode ne pokriva v celoti, do odškodnine v višini razlike med zneskom dejansko nastale škode in zneskom tega nadomestila?

2. Natančneje, ali je treba člen 17(2)(c) Direktive razlagati tako, da je dodelitev odškodnine poleg nadomestila za stranke pogojena z obstojem kršitve pogodbe ali kvazidelikta naročitelja, ki je vzročno povezan z zahtevano odškodnino, in z obstojem škode, ki ni enaka škodi, za katero je bilo izplačano pavšalno nadomestilo za stranke?

3. Če je odgovor na zadnje vprašanje pritrdilen, ali mora biti kršitev drugačna od enostranske odpovedi pogodbe, na primer zagotovitev prekratkega odpovednega roka, dodelitev prenizkega nadomestila namesto odpovednega roka in nadomestila za stranke, obstoj resnih razlogov naročitelja, kršitev zakonodaje o odpovedi pogodbe ali katere koli druge kršitve, zlasti kršitve tržnih praks?“

Pristojnost Sodišča

15 Nemška vlada in Evropska komisija najprej poudarjata, da položaj iz postopka v glavni stvari, ki se nanaša na trgovskega zastopnika, čigar dejavnost je opravljanje bančnih in zavarovalniških storitev, ne spada na področje uporabe Direktive. Komisija pa meni, da mora Sodišče zaradi zagotovitve enotne razlage Direktive odgovoriti na vprašanja predložitvenega sodišča.

16 V zvezi s tem je treba ugotoviti, da je bila Direktiva zasnovana tako, da se uporablja zgolj za neodvisne trgovske zastopnike, ki imajo pooblastilo za posredovanje pri prodaji ali nakupu izdelkov, kot je razvidno iz opredelitve pojma „trgovski zastopnik“ iz člena 1(2) Direktive. Trgovski zastopnik, ki ima pooblastilo za posredovanje pri prodaji bančnih in zavarovalniških storitev, torej ne spada na področje uporabe Direktive.

17 Vendar je iz ustaljene sodne prakse razvidno, da kadar nacionalna zakonodaja za primere, ki so povsem notranje narave, predvsem zato, da bi se izognila diskriminaciji domačih državljanov ali morebitnemu izkrivljanju konkurence ali da bi zagotovila enoten postopek za primerljive položaje, sprejme enake rešitve, kot jih določa pravo Unije, obstaja nesporen interes, da se zaradi izogibanja prihodnjim razhajajočim se razlagam določbe ali pojmi iz prava Unije razlagajo enako, ne glede na okoliščine, v katerih se uporabljajo (glej zlasti sodbe Poseidon Chartering, C-3/04, EU:C:2006:176, točki 15 in 16; Volvo Car Germany, C-203/09, EU:C:2010:647, točki 24 in 25, in Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, točki 30 in 31).

18 V zvezi z zakonom iz leta 1995, katerega namen je prenos Direktive v belgijski pravni red, je Sodišče že priznalo svojo pristojnost v okoliščinah v zvezi s pogodbo o trgovskem zastopanju, ki se nanaša na storitve, v zadevi, v kateri je bila izdana sodba Unamar (C-184/12, EU:C:2013:663). V zvezi s tem je Sodišče v točki 30 navedene sodbe poudarilo, da Direktiva sicer neposredno ne ureja položaja iz postopka v glavni stvari, vendar se je belgijski zakonodajalec ob prenosu določb Direktive v notranje pravo vseeno odločil, da bo pogodbe o trgovskem zastopanju, ki se nanašajo na izdelke, in tiste, ki se nanašajo na storitve, obravnaval enako.

19 Ker ti razlogi veljajo tudi za obravnavano zadevo, je treba odgovoriti na postavljena vprašanja.

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

20 Predložitveno sodišče želi s prvim vprašanjem v bistvu izvedeti, ali je treba člen 17(2) Direktive razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa, da ima trgovski zastopnik ob prenehanju pogodbe o trgovskem zastopanju pravico do nadomestila za stranke, ki ne sme presegati zneska njegovega enoletnega plačila, hkrati pa, če to nadomestilo dejansko nastale škode ne pokriva v celoti, do dodatne odškodnine.

21 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je treba pri razlagi člena 17 Direktive upoštevati njegov cilj in sistem, ki ga uvaja (sodbi Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, točka 17, in Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, točka 13).

22 Cilj Direktive je uskladitev prava držav članic glede pravnih razmerij med strankami pogodbe o trgovskem zastopanju (sodbi Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, točka 18, in Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, točka 36).

23 Kot izhaja iz druge in tretje uvodne izjave, je cilj Direktive varstvo trgovskih zastopnikov v njihovih razmerjih z naročitelji, povečanje varnosti pri sklepanju trgovskih poslov in olajšanje blagovne menjave med državami članicami s približevanjem njihovih pravnih sistemov na področju trgovskega zastopanja. Zato Direktiva določa med drugim pravila, ki v njenih členih od 13 do 20 urejajo sklenitev in prenehanje veljavnosti pogodbe o trgovskem zastopanju (sodbi Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, točka 19, in Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, točka 14).

24 Kar zadeva zlasti prenehanje veljavnosti pogodbe, člen 17 Direktive državam članicam nalaga vzpostavitev mehanizma nadomestila za trgovske zastopnike, pri čemer jim omogoča izbiro med dvema možnostma, bodisi nadomestilo, določeno v skladu z merili, navedenimi v odstavku 2 tega člena, to je sistem nadomestila za stranke, bodisi odškodnina za škodo v skladu z merili, določenimi v odstavku 3 tega člena, to je sistem odškodnine (glej v tem smislu sodbe Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, točka 20; Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, točka 15, in Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, točka 40).

25 Ni sporno, da je Kraljevina Belgija izbrala rešitev iz navedenega člena 17(2).

26 V skladu z ustaljeno sodno prakso velja, da je ureditev, ki jo vzpostavlja člen 17 Direktive zlasti glede zaščite trgovskega zastopnika po prenehanju veljavnosti pogodbe o trgovskem zastopanju, sicer obvezujoča, vendar vseeno ne določa podrobnosti glede načina izračuna nadomestila za prenehanje veljavnosti pogodbe. Tako je Sodišče odločilo, da imajo države članice znotraj tega okvira diskrecijsko pravico pri izbiri načina izračuna nadomestila ali odškodnine, ki se dodeli (glej v tem smislu sodbe Ingmar, C-381/98, EU:C:2000:605, točka 21; Honyvem Informazioni Commerciali, C-465/04, EU:C:2006:199, točki 34 in 35, in Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, točki 17 in 18).

27 Ob upoštevanju te sodne prakse je treba preveriti, ali dodelitev dodatne odškodnine, kakršno določa nacionalna ureditev iz postopka v glavni stvari, če nadomestilo za stranke dejansko nastale škode ne pokriva v celoti, ostaja v mejah diskrecijske pravice, ki jo je Direktiva podelila državam članicam.

28 V zvezi s tem je treba opozoriti, da se sistem nadomestila za stranke, določen v členu 17(2) Direktive, deli na tri faze. Cilj prve od teh faz je, najprej, v skladu z določbo odstavka 2(a), prva alinea, tega člena, kvantificirati koristi, ki jih naročitelj ima iz poslov s strankami, ki jih je pridobil trgovski zastopnik. Cilj druge faze je v skladu z drugo alineo te določbe preveriti, ali je znesek, določen na podlagi zgoraj navedenih meril, ustrezen, in sicer ob upoštevanju vseh okoliščin tega primera in še zlasti provizije, za katero je prikrajšan trgovski zastopnik. Nazadnje, v tretji fazi, se za znesek nadomestila uporabi zgornja meja, določena v členu 17(2)(b) Direktive; ta se upošteva, le če jo znesek, izračunan v prejšnjih dveh fazah, presega (sodba Semen, C-348/07, EU:C:2009:195, točka 19).

29 Šele po navedbi pogojev, pod katerimi ima trgovski zastopnik pravico do nadomestila, in določitvi njene zgornje meje, člen 17(2)(c) Direktive določa, da „odobritev tega nadomestila trgovskemu zastopniku ne preprečuje uveljavljanja odškodnine“.

30 Iz besedila navedene določbe in iz njene sistematične razlage izhaja, da je odškodnino mogoče dodeliti trgovskim zastopnikom poleg navedenega nadomestila in da zanjo ne veljajo niti pogoji iz člena 17(2)(a) Direktive niti zgornja meja iz člena 17(2)(b) te direktive.

31 Kot je generalni pravobranilec poudaril v točki 32 sklepnih predlogov, se uskladitev pogojev za nadomestilo na podlagi člena 17(2) Direktive nanaša le na nadomestilo za stranke, pri čemer so določeni pogoji za dodelitev tega nadomestila. Namen usklajevalnih ukrepov torej ni poenotiti vseh možnosti povrnitve škode, ki jo lahko trgovski zastopniki zahtevajo na podlagi nacionalnega prava, če to določa pogodbeno ali deliktno odgovornost naročitelja.

32 Ker Direktiva ne določa podrobno ničesar v zvezi s pogoji, pod katerimi lahko trgovski zastopnik zahteva odškodnino, morajo zato navedene pogoje in podrobna postopkovna pravila določiti države članice ob izvrševanju svoje diskrecijske pravice.

33 To ugotovitev potrjuje sodna praksa Sodišča, v skladu s katero lahko države članice uvedejo obsežnejše varstvo trgovskih zastopnikov z razširitvijo področja uporabe direktive ali s širšo uporabo svoje diskrecijske pravice, ki jo ta dopušča (glej v tem smislu sodbo Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, točka 50).

34 Vendar je, kot pravilno trdi Komisija in kot je poudaril generalni pravobranilec v točki 43 sklepnih predlogov, diskrecijska pravica, ki jo države članice lahko izvršujejo pri prenosu člena 17(2)(c) Direktive, omejena z obveznostjo izbire enega od dveh sistemov nadomestila, določenih v odstavkih 2 in 3 navedenega člena, brez možnosti njunega kumuliranja. Zato dodelitev odškodnine ne more pripeljati do dvojnega nadomestila s kopičenjem nadomestila za stranke in povračila škode, ki je nastala zlasti z izgubo provizij zaradi odpovedi pogodbe.

35 Ob upoštevanju navedenega je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 17(2) Direktive razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa, da ima trgovski zastopnik ob prenehanju pogodbe o trgovskem zastopanju pravico do nadomestila za stranke, ki ne sme presegati zneska njegovega enoletnega plačila, hkrati pa, če to nadomestilo dejansko nastale škode ne pokriva v celoti, do dodatne odškodnine, če taka ureditev ne pripelje do dodelitve dvojnega nadomestila zastopniku na podlagi izgube provizij zaradi odpovedi navedene pogodbe.

Drugo in tretje vprašanje

36 Predložitveno sodišče želi z drugim in tretjim vprašanjem, ki ju je treba obravnavati skupaj, v bistvu izvedeti, ali je treba člen 17(2)(c) Direktive razlagati tako, da dodelitev odškodnine na eni strani pogojuje z dokazom kršitve, ki jo je mogoče pripisati naročitelju in je v vzročni zvezi z zatrjevano škodo, in na drugi z obstojem škode, ki ni enaka škodi, za katero je bilo izplačano nadomestilo za stranke. Če je odgovor pritrdilen, želi to sodišče izvedeti, kakšna morata biti narava in teža kršitve, ki jo je mogoče pripisati naročitelju, in predvsem, ali mora biti drugačna od enostranske odpovedi pogodbe o trgovskem zastopanju.

37 Na prvem mestu, glede nujnosti kršitve, ki jo je mogoče pripisati naročitelju, in vzročne zveze med to kršitvijo in škodo, ki se zatrjuje, da bi trgovski zastopnik lahko zahteval odškodnino, je treba opozoriti, kot je razvidno iz točke 32 te sodbe, da Direktiva, zlasti pa njen člen 17(2)(c), ne določa podrobno pogojev, pod katerimi se odškodnina dolguje trgovskemu zastopniku. Države članice morajo v svojem nacionalnem pravu določiti, ali je dodelitev odškodnine odvisna od obstoja kršitve, bodisi pogodbene bodisi deliktne, ki jo je mogoče pripisati naročitelju in ki je v vzročni zvezi z zatrjevano škodo.

38 Iz tega sledi, da člen 17(2)(c) Direktive dodelitve odškodnine ne pogojuje z dokazom kršitve, ki jo je mogoče pripisati naročitelju in je v vzročni zvezi z zatrjevano škodo, in torej prav tako ne z naravo ali težo take kršitve.

39 Na drugem mestu, v zvezi z vprašanjem, ali se mora odškodnina nanašati na škodo, ki ni enaka škodi, za katero je bilo izplačano nadomestilo za stranke, je tako iz besedila člena 17(2) Direktive kot iz sistematike te direktive razvidno, da mora biti odgovor na to vprašanje pritrdilen.

40 Iz uporabe različnih izrazov za označbo dveh elementov sistema nadomestila za stranke iz člena 17(2) Direktive, in sicer „nadomestilo“ in „odškodnina“, iz njune dopolnjujoče in fakultativne narave ter iz različne stopnje načrtovane usklajenosti v zvezi s tema dvema elementoma v Direktivi je razvidno, da se lahko nadomestilo trgovskemu zastopniku z odškodnino nanaša le na škodo, ki ni enaka škodi, za katero je bilo izplačano nadomestilo za stranke. Sicer bi to pomenilo obid zgornje meje nadomestila iz člena 17(2)(b) Direktive.

41 Zato je treba ugotoviti, da mora biti predmet odškodninskega zahtevka na podlagi člena 17(2)(c) Direktive škoda, različna od tiste, ki je zajeta z nadomestilom za stranke.

42 Iz navedenih preudarkov je razvidno, da je treba na drugo in tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 17(2)(c) Direktive razlagati tako, da dodelitve odškodnine ne pogojuje z dokazom kršitve, ki jo je mogoče pripisati naročitelju in je v vzročni zvezi z zatrjevano škodo, ampak zahteva, da zatrjevana škoda ni enaka škodi, za katero je bilo izplačano nadomestilo za stranke.

Stroški

43 Ker je ta postopek za stranke v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški, priglašeni za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (četrti senat) razsodilo:

1. **Člen 17(2) Direktive Sveta z dne 18. decembra 1986 o usklajevanju zakonodaje držav članic o samozaposlenih trgovskih zastopnikih (86/653/ES) je treba razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki določa, da ima trgovski zastopnik ob prenehanju pogodbe o trgovskem zastopanju pravico do nadomestila za stranke, ki ne sme presegati zneska njegovega enoletnega plačila, hkrati pa, če to nadomestilo dejansko nastale škode ne pokriva v celoti, do dodatne odškodnine, če taka ureditev ne pripelje do dodelitve dvojnega nadomestila zastopniku na podlagi izgube provizij zaradi odpovedi navedene pogodbe.**

2. **Člen 17(2)(c) Direktive 86/653 je treba razlagati tako, da dodelitve odškodnine ne pogojuje z dokazom kršitve, ki jo je mogoče pripisati naročitelju in je v vzročni zvezi z zatrjevano škodo, ampak zahteva, da zatrjevana škoda ni enaka škodi, za katero je bilo izplačano nadomestilo za stranke.**

Podpisi